

تیموتی آلیری

ترجمه ی
فرهاد اکبرزاده

فوکو

وادیات داستانی

کتاب تجربه

سرشناسه: آلیری، تیموتی. ۱۹۶۶م. Timol., O'leary
عنوان و نام پدیدآور: فوکو و ادبیات نمایشی؛ کتاب تجربیات
مشخصات نشر: تهران؛ نشر بان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری: ۲۷۲ صفحه، ۱۳ در ۲۱/۵ س.م.
شابک: ۷-۸-۹۸۴۰۶-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: Focault and fiction : the experience book

موضوع: Focault, Michel -- Ethics

موضوع: Fiction -- Psychological aspects

موضوع: Literature -- Philosophy

موضوع: Literature and morals

موضوع: Ethics in literature

موضوع: داستان — جنبه‌های روان‌شناسی

موضوع: ادبیات — اخلاق

موضوع: Language and languages -- Style

شناسه افزوده: اکبرزاده، فرهاد. ۱۳۵۵- مترجم.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶ الف۹ف/۲۴۳۰ B

رده‌بندی دیویی: ۸۰۱/۹۵

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۴۹۷۶۶۲۸

تیموتی الیری
فوکو و ادبیات داستانی؛ کتاب تجربه

ترجمه‌ی:
فرهاد اکبرزاده

چاپ یکم ترجمه‌ی فارسی: زمستان ۱۳۹۶
آماده‌سازی و صفحه‌آرایی: دفتر نشر بان (پریا اسماعیلی)
ویراستار: مجتبی گلستانی

شمارگان:
۱،۱۰۰ نسخه

لیتو، رهی
ووس را
چاپ
منصور
صحافی:
کیا پاشا

مدیر هنری:
امید نعم‌الحبيب / استودیو ملی
طراح گرافیک:
مهسا قلی‌نژاد

مرکز پخش:
انتشارات آگاه
خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و اردیبهشت
پلاک ۱۳۴۰، ۶۶۴۶۷۳۲۳-۲۱

فروش اینترنتی:
www.baan.pub

[instagram.com/baanpublishers](https://www.instagram.com/baanpublishers)

۲۲،۰۰۰ تومان

کاغذ بالک، همراه طبیعت

فهرست

۱۱	مقدمه‌ی مترجم
۱۵	فصل یکم: ادبیات، تجربه و اخلاق
۴۷	فصل دوم: زبان مهارناپذیر: شیموس هینی
۷۵	فصل سوم: روی گردانی فوکو از ادبیات
۱۰۵	فصل چهارم: زبان، فرهنگ و سردرگمی: برایان فریل
۱۳۱	فصل پنجم: مفهوم تجربه نزد فوکو
۱۵۹	فصل ششم: بازسازی تجربه: جیمز جویس
۱۹۱	فصل هفتم: سوزهی آزمون‌گر: سوئیفت و بکت
۲۲۳	فصل هشتم: اخلاق و ادبیات داستانی
۲۴۱	یادداشت‌ها
۲۵۵	کتاب‌شناسی
۲۶۹	نمایه

شایسته است در رابطه با ترجمه‌ی این کتاب به سه نکته ادبی شو. نخست این که در این کتاب fiction عمدتاً به ادبیات داستانی و داستان برگردانده شده است، حال آن که این واژه طیف وسیعی از معانی را در زبان انگلیسی پوشش می‌دهد. این واژه، که می‌توان دو خاستگاه را برایش در انگلیسی و لاتین متصور شد، در انگلیسی معنای قرن پانزدهم از ریشه‌ی fictioun به معنی چیزی را در ذهن ساختن یا تخیل کردن است و در لاتین مستقیماً از ریشه‌ی fictionem (از حالت فاعلی fictio) به معنای شکل دادن یا سرهم کردن می‌آید و صورت اسمی این کنش‌ها از اسم مفعول fingere به معنی شکل دادن، درست کردن، سرهم کردن و در اصل سرشتن از گل است. این واژه در ریشه‌ی لاتین خود هم دلالت به «کار دست» دارد و هم به چیزی تجسمی، خیالی، ساختگی و غیرواقع. ما در واژه‌ی لاتین fictilis معنای سرشته از

گل یا خاک را در کنار معنای دیگر آن داریم — مثلاً اولیس را استاد «fictum» به معنی حيله‌گری، دروغ و داستان‌پردازی وصف کرده‌اند — و می‌شود مابین تمام این مفاهیم، گذشته از تقابل واقعی/خیالی، نقطه‌ی ثقلی را در هر دو سوی این تقابل تشخیص داد که به نوعی حول محور «ساختن» می‌چرخد. ساختن در طیف وسیعی از اشکال، مثل شکل‌دادن، سرهم‌کردن، جعل‌کردن، جور‌کردن، داستان‌پردازی و وانمودکردن و نظایر آن.

نکته‌ی جالب توجه این که تقریباً همین خط مفهومی را می‌توان در مورد واژه‌ی پوئیسس (Poësis) ریشه‌ی کلمه‌ی poetry (شعر) هم دید. پوئیسس، که در یونان باستان معنای فعلی دارد و نه اسمی، به معنای «ساختن» است، کنشی که جهان را دگرگون می‌کند و به آن شکل می‌دهد. دیوتیما در سمپوزیوم افلاتون آن را تلاش می‌داند. این رسیدن به نامیرایی توصیف می‌کند. گویی در هر شکل از ساختن و پوئیسس امر زیبا نوعی ساختن/خلق کردن یا پوئیسس وجود دارد که در ذات خود جهان را به بیرون از چرخه‌ی زمان‌مند تولد و مرگ.

با این «باید» وجه داشت که در تعریف‌های رایج fiction در فارسی، مثل آن‌چه خانم سیما داد در صفحه‌ی ۲۲ کتاب فرهنگ اصطلاحات ادبی^۱ آورده — «این اصطلاح کلاً به آن دسته از آثار وایته منثور اطلاق می‌شود که جنبه‌ی خلاقه‌ی آن‌ها بر واقعیت غلبه دارد و شامل قصه، داستان کوتاه، داستان بلند، رمان و رمان کوتاه می‌شود» — شعر در ردیف چیزهایی نیست که در زیر این مقوله قرار می‌گیرند. با این حال، رویکرد نویسنده در این کتاب — در مایه‌ی آن است که حتی شعر روایی را نیز نمونه‌ی از fiction قلمداد می‌کند و این وجه زیبایی-واقعی را که در این واژه مستتر است — و خانم سیما داد نیز در تعریف خود غلبه‌ی خلاقه را در آن به‌عنوان ویژگی متمایز گرفته — با تعریفی که از فوکو می‌آورد (تجربگی که وجود ندارد تاحدی که وجود دارد) کیسوله می‌کند.

و نکته‌ی دوم، نویسنده در این کتاب به آثار زیادی اشاره کرده که در حد امکان و دسترسی سعی شده به ترجمه‌های معتبر آن‌ها رجوع شود؛ چه این آثار از خود فوکو بودند — که در این جا ملاک را برای گزینش معادل و رجوع بیش‌تر ترجمه‌های آقای افشین جهان‌دیده و خانم نیکو سرخوش گرفته‌ایم — و چه نویسندگان ایرلندی

۱. فرهنگ اصطلاحات ادبی: واژه‌نامه‌ی مفاهیم و اصطلاحات ادبی فارسی و اروپایی به شیوه‌ی تطبیقی و توضیحی، نوشته‌ی سیما داد، انتشارات مروارید، چاپ سوم ۱۳۷۸.

مثل جویس — که ترجمه‌ی آقای منوچهر بدیعی را از چهره‌ی مرد هنرمند در جوانی مد نظر قرار داده‌ایم. با این حال ارجاعات متن بر اساس همان متون اصلی است که نویسنده در آخر کتاب آورده و صفحات و منابع فارسی به صورت مستقیم نقل نشده‌اند. به هر حال مترجم صرفاً به این متون رجوع کرده و این منابع مورد مشورت او بوده‌اند و گاه مغایرت‌ها یا اختلاف سلیقه‌هایی هم بین ترجمه‌ی او و آن‌ها وجود دارد.

اما نکته‌ی سوم مربوط است به ترجمه‌ی اشعار، که غالباً در فصل دوم آمده و به طور کلی از شیموس هینی، شاعر ایرلندی‌اند. متأسفانه موفق به یافتن ترجمه‌ی قابل قبولی از این اشعار در فارسی نشدیم و در نهایت بنا بر این گذاشته شد تا به انتقال معنا در این اشعار بسنده شود تا وجوه شاعرانه‌تر و ظرافت‌های زبانی. قصد این بود که بدین وسیله این اشعار با توضیح و تفسیرهای نویسنده رابطه‌ی قابل درکی پیدا کنند.

در پایان، بر خود می‌دانم آقای علی حسین‌خانی، مدیر مسئول انتشارات بان، به خاطر دقت نظر و همراهی‌اش، تسکین کنم که امکان حضور این کتاب را در میان خوانندگان فارسی‌زبان فراهم ساخت.